

**DEPREM PSİKOSOSYAL DESTEK ÇALIŞMALARINDA GÖREV ALAN PSİKOLOJİK
DANIŞMANLARIN DENEYİMLERİNE YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA**
**A QUALITATIVE STUDY ON THE EXPERIENCES OF PSYCHOLOGICAL COUNSELORS
WORKING IN EARTHQUAKE PSYCHOSOCIAL SUPPORT STUDIES**

Ali Rıza YAVRUTÜRK
MEB/Tokat Zile Fen Lisesi
a.r_yavruturk@outlook.com
ORCID: 0000-0002-6724-6019

ÖZ

Geliş/Received:

6.12.2023

Kabul/Accepted:

21.10.2024

Yayın/Published:

27.12.2024

Anahtar Kelimeler

Psikososyal destek,
psikososyal destek
programı, psikolojik
destek

Keywords

Psychological
support groups,
psychosocial support
program,
psychological
support.

Bu araştırmanın amacı, Kahramanmaraş depreminde psikososyal destek çalışmalarında görev alan psikolojik danışmanların deneyimlerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Orta Karadeniz bölgesinde devlet okullarında görev yapan 12 psikolojik danışmandan oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Elde edilen verilerin içerik analizi yapıldıktan sonra kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, katılımcıların içsel, dışsal ve mesleki etkenlerden dolayı programa katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karşılaştıkları durumu da fiziki durum ve depremedelerin durumu olarak iki kategoride ele aldıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda katılımcıların psikososyal destek programının hazırlık aşaması, uygulama aşaması ve değerlendirme aşamalarında yaptıkları bir takım çalışmalar ele alınmıştır. Ayrıca, katılımcıların psikososyal destek programına katılımları sonucunda mesleki ve kişisel bir takım bilgi ve beceriler edindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, veriler alanyazın bulguları ile birlikte tartışılarak, psikolojik danışmanlara ve psikososyal destek programı paydaşlarına bazı önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the experiences of psychological counselors who took part in psychosocial support activities during the Kahramanmaraş earthquake. The study group consists of 12 psychological counselors working in public schools in the Central Black Sea region in the 2022-2023 academic year. Participants were determined by the convenience sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. The phenomenological design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The data were obtained through a semi-structured interview form. After the content analysis of the obtained data, themes and codes were created. As a result of the research, it was concluded that the participants participated in the program due to internal, external and professional factors. It was seen that they evaluated the situation they encountered in two categories as physical condition and the condition of the earthquake victims. As a result of the research, some studies carried out by the participants in the preparation phase, implementation phase and evaluation phases of the psychosocial support program were discussed. In addition, it was concluded that the participants acquired some professional and personal knowledge and skills as a result of their participation in the psychosocial support program. Finally, the data were discussed together with the literature findings and some suggestions were made to psychological counselors and psychosocial program stakeholders.

DOI: <https://doi.org/10.69643/kaped.1401220>

Atıf/Cite as: Yavrutürk, A.R. (2024). Deprem psikososyal destek çalışmalarında görev alan psikolojik danışmanların deneyimlerine yönelik nitel bir çalışma. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 5(2), 196-211.

Giriş

Her ne kadar depremlerin oluşumu, risk bölgelerinin varlığı ve büyüklüğü bilimsel olarak tahmin edilebilse de doğası gereği depremler jeofizik biliminde öngörülemez olarak varsayılmaktadır. Aniden ortaya çıkan acil ve afet olaylarının en belirgin sonuçları toplumsal, ekonomik ve fiziksel kayıplar ya da yıkımla şehirlerde görülebilmektedir. Afetler, sosyolojik yapının tüm etmenlerini olağanüstü sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır (Başterzi, 2018). Afetler nedeniyle sosyolojik yapıda kültürün olumsuz etkilenmesi, aile içi ilişkilerin sarsılması, ekonomik sorunların artması, okul ve eğitimin kesintiye uğraması, paylaşımın azalması ve ruh sağlığının olumsuz yönde etkilenmesi gibi sorunlar görülebilmektedir (Geller, et al., 1997; Öztan vd., 2019).

Depremler, fiziksel zararın yanı sıra psikolojik etkiler de yaratabilir (Acar vd., 2018). Depremlerin neden olduğu psikolojik durumlar arasında travma ve travma sonrası stres bozukluğu, kaygı, depresyon ve korku yer alabilir (Aktaş, 2003; Başterzi, 2018; Chang, & Taormina, 2011). Bu durumlar, depremin şiddeti, süresi, kişinin deneyimlediği kayıplar ve yardım alabilme durumu gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir. Psikolojik destek çalışmaları, deprem sonrasında bu etkilerle başa çıkmada önemli rol oynamaktadır (Kadioğlu, 2018; Keskin, 2020; Şeker ve Akman, 2014). Bu bağlamda, depremlerin ruh sağlığına olumsuz yönde etki ettiği söylenebilir. Bu konu DSM-V-TR’de travma iki özelliikle karakterize edilir. Birincisi, bireyin kendisi veya bir başkası için ölüm yahut yaklaşan ölüm ya da ciddi yaralanmalar sonucu fiziksel bütünlüğün bozulması tehdidinin yaşanmasıdır. İkincisi ise bireyin yoğun korku tepkisi, çaresizlik veya dehşeti yaşamasını içermektedir (DSM-V-TR, akt. Kadioğlu, 2018). Doğa ve teknolojinin neden olduğu olaylar örneğin deprem veya uçak kazası, insanların bilinçli olarak amaçladığı olaylardan örneğin cinsel istismar veya terör saldırısından daha az patojen olarak kabul edilir (Kröger, 2013).

Afet veya zorlu yaşam olayı sonrasında psikososyal destek çalışmalarının sunulması, afetzedelere psikolojik desteğin sağlanması açısından önem arz etmektedir. Psikososyal destek, bireylerin yaşadığı travmatik olaylara veya stresli durumlarda sunulan profesyonel destek çalışmalarıdır (Chang & Taormina, 2011). Bu destek çalışmaları, psikolojik, duygusal ve sosyal ihtiyaçları ele almayı amaçlar. Psikososyal destek, afet zamanlarında ve afet sonlarında afetzedelere sunulan psikolojik yardım sürecidir (Kadioğlu, 2018). Psikososyal destek çalışmaları profesyonel psikolojik danışmanlar ve psikologlar tarafından gerçekleştirilir. Psikososyal destek çalışmaları, afetzedelerin duygusal iyilik hallerini güçlendirmeyi amaçlar. Zorlu yaşam sonrası mümkün olan en kısa sürede psikososyal destek çalışmalarının başlatılması gerekmektedir (Erdur-Baker, 2014). Zorlu yaşam olaylarından birisi de deprem ve deprem sonrası yaşananlardır. Türkiye ve çevresinin deprem kuşağında olduğu bilinmektedir. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi’nin veri tabanı incelendiğinde 2019 yılında Türkiye ve yakın çevresinde gerçekleşen deprem sayısı 16.074’tür. 2019 yılı için ortalama gerçekleşen günlük deprem sayısı ise 44’tür. 2020 yılı verilerine baktığımızda ise ülkemizde oluşan deprem sayısı bir önceki yıla göre %98,89 artış ile 31.970’e ulaşmıştır. 2023 yılında ortalama günlük deprem sayısı 121’ye çıkmıştır. Malatya ve Elazığ çevresinde son yıllarda yıkıcı depremlerin arttığı da bilinmektedir (Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi, 2023).

Deprem sonrası çalışmalarını başta Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılay olmak üzere Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB), Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSP) ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) üstlenmektedir. Özellikle öğrenci ve aileleri ile yürütülecek çalışmalar MEB’in sorumluluğundadır. Türkiye’de deprem sonrası psikososyal destek çalışmalarında milat 1999 büyük Marmara depremi olmuştur. 1999’dan 2021 yılına kadar MEB birçok çalışma yürüterek okullarda veya afet sonrası uygulanacak psikososyal destek çalışmalarını geliştirmiştir. En son 2019 yılında psikososyal destek çalışmalarına ilişkin yeni bir program hazırlanmıştır (MEB, 2021).

Kahramanmaraş’ta 06.02.2023 tarihinde iki büyük deprem gerçekleşmiştir. Depremler 15 milyon kişinin yaşadığı bir alanı etkilemiş, 50.000’in üzerinde can kaybına, on binlerce kişinin yaralanmasına, insanlığın kadim kentlerinin harap olmasına neden olmuştur. MEB deprem bölgesinde yaşayanlara destek olmak için psikolojik danışmanlardan oluşan ekiplerle psikososyal destek gruplarını görevlendirmiştir. Bu çalışmanın amacı, psikososyal destek çalışmalarında görev alan psikolojik danışmanların deneyimlerini ve görüşlerini alanyazına kazandırmaktır. Ayrıca doğal afet sonrası yürütülen psikososyal destek çalışmalarında yaşanan sorunları saptayıp, sorunların nedenlerini ortaya çıkararak çözüm yollarının üretilmesine yardımcı olunması da hedeflenmektedir. Öte yandan alanyazın incelendiğinde psikososyal destek çalışmalarına ilişkin yurt içinde

genellikle sağlık ve kronik hastalara yönelik sunulan psikososyal destek çalışmaları, yurt dışında ise göç, parçalanmış aile, çalışma yaşamı ve teknoloji bağımlılığı gibi konularda psikososyal destek çalışmalarına ilişkin araştırmaların olduğu görülmektedir. Ancak doğrudan deprem sonrası psikososyal destek çalışmalarıyla ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Alanyazında psikososyal destek çalışmalarına yönelik sınırlı sayıda çalışmanın olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem bölgesinde görev yapan psikolojik danışmanların deneyim ve görüşlerini ele alan bu çalışmanın bundan sonra yürütülecek psikososyal destek çalışmalarına, psikososyal destek programlarına, politika geliştiricilere ve araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Sizin psikososyal destek çalışmalarına katılmanızı sağlayan etkenler nelerdir?
- 2- Deprem bölgesinde karşılaştığınız durumu kısaca açıklar mısınız?
- 3- Sizin psikososyal destek programı ile ilgili yaptığınız çalışmalar nelerdir?
- 4- Deprem bölgesinde katıldığınız psikososyal destek çalışmalarının sizin üzerinizdeki etkileri neler oldu?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde planlanarak gerçekleştirilecektir. Çalışmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, insanların yaşantıları, algıları, deneyimleri ve olay/durumları nasıl kavramsallaştırdıklarını ortaya koyan bir yöntemdir (Çepni, 2007; Demirkaya, 2008). Fenomenolojik desen ile yapılan içerik analizleri sonucunda ulaşılan verilerin, öncelikle kavram haline dönüştürülmesi ve daha sonra olguyu açıklayabilecek temaların ortaya çıkarılması amaçlanır. Böylece ulaşılan sonuçlar betimlenerek aktarılır. Ayrıca, doğrudan alıntılara yer verilerek sonuçlar desteklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Deprem bölgesinde psikososyal destek hizmeti veren psikolojik danışmanların deneyimlerinin incelendiği bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen veriler incelenmiştir.

Katılımcılar

Katılımcılar 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem bölgesinde psikososyal destek hizmeti veren gönüllü psikolojik danışmanlardan oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığı için nitel çalışmalarda yaygın kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmada Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremde depremzedelere sağlanan psikolojik destek çalışmalarına katılan psikolojik danışmanlardan veriler elde edilmiştir. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	6	50
	Erkek	6	50
Yaş	25-34	5	41.7
	35-44	4	33.3
	45-üzeri	3	25
Kıdem	1-10 yıl	6	50
	11-20 yıl	2	16.7
	21-30 yıl	3	25
	31 ve üzeri	1	8.3
Kadrosunun Bulunduğu Okul Türü	İlkokul	1	8.3
	Ortaokul	5	41.7
	Lise	5	41.7
Deprem Bölgesinde Çalışma Süresi	RAM/BİLSEM	1	8.3
	1-7 Gün	1	8.3
	8-14 gün	9	75
Eğitim Durumları	15-21	2	16.7
	Lisans	10	83.3

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların cinsiyet yönünde eşit sayıda oldukları ve çoğunun (f=7) 35-44 yaş arasında oldukları görülmektedir. Katılımcıların yarısına yakını (f=5) ortaokul ve liselerde görev yaptığı ve yarısı (f=6) 1-10 yıllık görev yaptıkları söylenebilir. Katılımcıların büyük bir kısmının (f=9) deprem bölgesinde 8-14 günlük çalışmalar yaptıkları ve katılımcıların büyük bir kısmında (f=10) lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sağladığı en önemli kolaylık, çalışmanın önceden hazırlanmış verilere bağlı olarak sistematik ve karşılaştırma yapılabilecek bilgiler sunmasıdır. Çalışmada psikolojik danışmanlar için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, pilot uygulama amacıyla öncelikle iki psikolojik danışmana uygulanmıştır. Yapılan pilot uygulama sonucunda görüşme sorularının işlevselliği test edilmiştir. Daha sonra görüşme formu psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümüne görev yapan bir öğretim üyesinin incelemesinde yararlanılarak görüşme sorularının son şekli verilmiştir. Ayrıca, görüşme formundaki sorular bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni tarafından dil ve anlatım açısından gözden geçirilmiştir. Görüşme formunun ilk bölümü katılımcılar ile ilgili yedi sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun ikinci bölümü ise, katılımcıların deprem bölgesindeki deneyimleri ile ilgili dört sorudan oluşmaktadır.

Görüşmeden önce katılımcılara çalışma ile ilgili bilgilerin olduğu ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak istediklerine dair görüşme onay formu okutularak imzaları alınmıştır. Görüşmeler katılımcıların uygun oldukları zaman diliminde yapılmıştır. Bu görüşmeler katılımcıların kabulü ile ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme sırasında katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için güven verici ve samimi bir iletişim tarzı benimsenmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada, verilerin analizi görüşme sırasında ses kayıt cihazlarına kaydedilen verileri dinleyerek, ses kayıt cihazları ile yapılmayan görüşmelerin yazılı kopyaları kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde nitel araştırmalarda genellikle kullanılan içerik analizinden (Ekiz, 2013) faydalanarak görüşme verileri sınıflandırılmıştır. Daha sonra sınıflandırılan veriler kavram haritaları ve tablolar şeklinde sunulmuştur. Veri analizi işlemi ayrıca, yorumlama yolu tercih edilmiştir. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar, ayrı ayrı olarak ele alınmıştır. Görüşme sorularına verilen cevaplar tablo ve şekiller oluşturulmuştur. Oluşturulan tablo ve şekiller genellikle katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular kısmında sunulmuştur. Katılımcıların bir soruya aynı cevabı farklı şekilde ifade etmiş olsalar da, bu cevap için ortak bir tema kullanılmıştır. Verilere dayalı olarak oluşturulan tablo ve şekiller içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçeriklerdeki farklılıklar ve benzerlikler yorumlanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Yapılan çalışmaların bilimsel bir özellik kazanabilmesi açısından çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Deprem bölgesinde psikososyal destek çalışmalarında görev alan psikolojik danışmanların deneyimlerini incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması aşamasında uzman görüşünden yararlanılması, çalışmanın geçerliliğini olumlu yönde etkileyen bir adımdır (Çepni, 2007). Çalışma kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmeler deşifre edilmiştir. Daha sonra notlardan elde edilen veriler tablo ve şekiller halinde sunulmuştur. Ayrıca, yüz yüze yapılan görüşmeler aracılığıyla çalışma konusu hakkında katılımcılardan daha ayrıntılı ve derinlemesine veri toplanmasını sağlanmıştır. Bu durumda nitel çalışmalarda geçerliliği arttırmaya yarayan önemli bir özelliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışma kapsamında görüşmelerden sonra veriler katılımcıya özetlenmiştir. Daha sonra katılımcının verilerin doğruluğuna ilişkin düşünceleri alınarak katılımcı teyidi alınmıştır. Çalışmada verilerin analiz edilmesinde ve yorumlanmasında başka araştırmacıların görüşlerinden yararlanılması, verilerin amaca uygun bir şekilde toplanması için gerekli zamanın verilmesi, görüşmelerin uygun ortamlarda yapılması çalışmanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Çalışmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla,

katılımcıların ifadelerinden birebir alıntılar yapılmış, veri seti bağımsız bir okuyucu tarafından tekrar kodlanarak iki kodlama arasındaki tutarlılık $\Delta = C \div (C + \text{e}) \times 100$ formülü (Miles ve Huberman formülü) ile hesaplanmıştır. Bu formülde Δ : Güvenirlik katsayısını, C: Üzerinde görüş birliğine varılan terim sayısını, e: Üzerinde görüş birliği sağlanmayan terim sayısını ifade etmektedir ve iki kodlayıcı arasındaki görüş birliği oranının en az % 80 olması gerekmektedir (Baltacı, 2017). Bu araştırmada güvenirlik katsayısı % 83.15 olarak bulunmuştur.

Etik Prosedürler

Çalışmanın tüm aşamalarında Amerikan Psikoloji Birliği (APA) ve Amerikan Eğitim Araştırmaları Birliği (AERA) tarafından önerilen etik süreçlerine uyulmuştur. Katılımcılara ilişkin tanımlayıcı (Ad, Soyad, T.C. no vb.) herhangi bir bilgi toplanmamıştır. Katılımcıların kendilerine bir rumuz (kişisel tanımlayıcı isim) vermeleri istenmiş ve araştırmanın herhangi bir safhasında istemeleri halinde koşulsuz çalışmadan ayrılacakları katılımcılara söylenmiştir. Katılımcıların kişisel mahremiyeti, itibarı ve hakları güvence altına alınmıştır. Araştırma, katılımcı psikolojik danışmanlar için herhangi bir risk taşımamaktadır. Analiz ve raporlama sürecinde şeffaflık ilkesine uyulmuş ve yayın etiğine uygun olarak sorumlu ve nitelikli bir yayın yapmaya çalışılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 22.05.2023 tarih ve 2023-5/2.1 sayılı onay alınmıştır. Çalışma için Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 22.05.2023 tarih ve 2023-5/2.1 sayılı onay alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde katılımcıların deprem bölgesinde psikososyal destek çalışmaları ile ilgili deneyimlerini incelemek amacıyla elde edilen veriler ele alınmıştır. Araştırma soruları kapsamında katılımcıların deprem bölgesinde psikososyal destek çalışmalarına katılmasını sağlayan temel etken ile ilgili görüşleri Tablo 2 de verilmiştir.

Tablo 2. Psikososyal Destek Çalışmalarına Katılımı Sağlayan Etkenler

Alt Temalar	Kategoriler	f
İçsel Etkenler (f= 29)	Sorumluluk hissi (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Yardımcı olma düşüncesi (Pd1, Pd3, Pd4, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd11)	8
	Paylaşma duygusu (Pd1, Pd2, Pd3, Pd5, Pd6, Pd8, Pd9, Pd10, Pd12)	9
Dışsal Etkenler (f= 12)	Sosyal Medya (Pd4, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	7
	Mesleki toplantılar (Pd3, Pd7, Pd10),	3
	Arkadaş grupları (Pd8, Pd11)	2
Mesleki Etkenler (f=23)	Mesleki sorumluluk (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Mesleki etik (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd12)	11

Tablo 2 incelendiğinde psikolojik danışmanların depremzedelere yönelik yapılan psikososyal destek çalışmalarına katılımlarını sağlayan etkenleri içsel etkenler (f= 29), dışsal etkenler (f= 12) ve mesleki etkenler (f= 23) olmak üzere üç kategoride ele aldıkları görülmektedir. Psikolojik danışmanların içsel etkenler kategorisinde sırasıyla sorumluluk hissi (f= 12), paylaşma duygusu (f= 9) ve yardımcı olma düşünce (f= 9) olmak üzere üç alt temada düşüncelerini ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların içsel etkenler ile ilgili doğrudan görüşleri aşağıda verilmiştir.

Pd3: “Depremzede vatandaşlarımıza yardımcı olmak, acılarını paylaşmak ve psikolojik destek vermek açısından yardımcı olmak hem insani hem de mesleki bir sorumluluk olarak gördüğüm için programa gönüllü olarak katıldım.”

Pd4: “Psikososyal destek programına katılmak her şeyden önce doğal olarak yapmam gereken bir iş olarak değerlendiriyorum. Depremzedelere yardımcı olmak onlara psikolojik destek sağlamak benim içsel sorumluluğum olarak görüyorum.”

Pd10: “Psikososyal destek programına neden katıldım. Birçok neden sayabilirim. Ancak, katılmamak için hiçbir neden aklıma gelmedi. Program hakkında bilgim olu olmaz hemen katılmak istedim. Deprem bölgesinde insanların psikolojik desteğe ihtiyacı var. Benimde sahip olduğum bilgi ve beceriyi onlarla paylaşmaya ihtiyacım var. Dolayısıyla programa katılmayı kaçıramazdım.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında psikososyal destek programına sorumluluk bilinci, bilgi ve becerilerin paylaşımı, yardımcı olma düşüncesi gibi içsel nedenlerle psikososyal destek programına katıldıkları görülmektedir. Katılımcıların Dışsal etkenler ile ilgili doğrudan görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Pd 7: “Sosyal medyadaki görüntüler benim programa katılmamı olumlu yönde etkilediğini söyleyebilirim. Ayrıca, Milli Eğitim Müdürlüklerinde deprem bölgesine nasıl yardımcı olunma konusunda yapılan toplantılarda benim programa katılmamda etkili oldu.”

Pd 11: “Beni açıkçası en çok televizyon ve sosyal medyadaki görüntüler etkiledi ve benim bu destek programına katılmam bir sorumluluk meselesi olduğu sonucuna götürdüğünü söyleyebilirim.”

Pd10: “Deprem sonrasında farklı medya mecralarında paylaşılan görüntüler insanların yardıma ihtiyaçlarını gösteriyordu. Bölgeye bizden önce gidip gelen meslektaşlarımda bölgede ihtiyacın olduğunu söyleyince bende programa katılma kararı aldım.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında katılımcıların medya kanallarındaki paylaşımlar, mesleki toplantılarda ve arkadaş gruplarında deprem bölgesindeki depremzedelerin psikolojik ihtiyaçlarını ortaya koyduğu görülmektedir. Katılımcılarında belirtilen nedenlerden dolayı psikososyal destek programına katıldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların mesleki etik ile ilgili doğrudan görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Pd 1: “Programa katılmak mesleki bir sorumluluk olmasının yanında ahlaki olarak bir gereklilik olarak görüyorum.”

Pd 9: “Biz mesleki sorumluluğumuz gereği ihtiyacı olan herkese yardımcı olmak durumundayız. Kaldı ki depremzedelere yardımcı olmak ahlaki ve insanı bir görevdir diye düşünüyorum.”

Pd 12: “Lisans derslerimizden biri mesleki etik dersi idi. Bu dersin gereği olarak ve mesleki sorumluluğun yerine getirilmesi adına ihtiyaç duyan herkese yardım etmek gerekir. Aksi halde mesleğimizin gereğini yerine getirmemiş oluruz.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında katılımcıların psikososyal destek grubuna mesleki sorumluluk ve mesleki etik kurallarının gereği olarak katıldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Deprem Bölgesinde Karşılaşılan Sorunlar” temasına ilişkin katılımcı görüşleri Tablo3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Deprem Bölgesinde Karşılaşılan Sorunlar

Alt Temalar	Kategoriler	f
Fiziki Durum (f= 74)	İletişimsizlik (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Temel ihtiyaçların giderilme ile ilgili sorunlar (Pd1, Pd2, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
	Koordineli çalışma konusunda yaşanan sıkıntılar (Pd1, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Fiziki engeller (Pd1, Pd2, Pd4, Pd5, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd12)	9
	Müdahale konusunda bilgi ve beceri eksikliği (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Kriz yönetimi ile ilgili sorunlar (Pd1, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
	Olumsuz hava/iklim şartları (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd10, Pd11, Pd12)	11
Depremzedelerin Durumu	Korku (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Endişe (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Donukluk (Pd2, Pd3, Pd4, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd11, Pd12)	9

(f= 73)	Sessizlik (Pd1, Pd3, Pd5, Pd7, Pd8, Pd9, Pd11, Pd12)	8
	Çaresizlik (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Keder (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Suçluluk (Pd2, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	9

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların deprem bölgesinde karşılaştıkları durumu fiziki durum (f= 74) ve depremzedelerin durumu (f= 73) olmak üzere iki kategoride ele aldıkları görülmektedir. Fiziki durumu sırasıyla, iletişimsizlik (f= 12), koordineli çalışma konusunda yaşanan sıkıntılar (f= 11), müdahale konusunda bilgi ve beceri eksikliği (f= 11) ve olumsuz hava/iklim şartları (f= 11) olarak ele aldıkları görülmektedir. Öte yandan, kriz yönetimi ile ilgili sorunlar (f= 10), temel ihtiyaçların giderilme ile ilgili sorunlar (f= 10) ve fiziki engeller (f= 9) olarak ele aldıkları görülmektedir. Katılımcıların deprem bölgesinde karşılaştıkları fiziki durumlar ile ilgili görüşlerine doğrudan yer verilmiştir.

Pd 2: “Benim deprem bölgesinde gözüme çarpan en önemli sorun iletişim ile ilgili sorunlar oldu. Temel ihtiyaçların giderilmesi ile ilgili bir takım sorunlar vardı. Ayrıca, her tarafta enkazların olması ayrı bir sorun alanı idi. Zaten hava şartları da yardım etmek için elverişsiz idi. Başka bir sorunda yardım için gelen arkadaşların yardım etme ile ilgili bilgi ve beceri eksiklikleri de ayrı bir sorun alanı olarak gördüm.”

Pd 5: “Deprem bölgesinde birçok sorun vardı. Bence bu durum kısmen anlaşılabilir bir durum. Başta alanda birbirlerinden habersiz ancak ortak amaçları yardım etmek olan birçok insanın alanda olduğunu gördüm. Bence, bu insanlar daha koordineli çalışsalar idi daha iyi olurdu. Gıda temini ve hijyen ile ilgili sorunlar vardı. Bu olumsuzluklardan başka her yerde enkazların olması insanlara ulaşma konusunda sıkıntı oluşturuyordu. Ayrıca, havanın soğuk olması ve insanların nasıl yardım edebileceğini bilmemeleri de ayrı sorun oluşturduğunu düşünüyorum.

Pd 10: “En büyük sıkıntı insanların ne yapacaklarını bilmemeleri ve birbirlerinden habersiz çalışmaları yapmaları olarak görüyorum. Aslında insanların kriz dönemlerinde neyi nasıl yönetmelerinin bilinmesinin ne kadar önemli olduğunu gördüm. Deprem bölgesinde en büyük eksiklerden başında iletişim ve bilgi eksikliği olduğunu düşünüyorum. Temel ihtiyaçlar ile ilgili bir takım sıkıntı yaşandı. Hava şartları da başka bir olumsuzluktu. Son olarak depremden kaynaklı yıkımlarda beraberinde bazı sorunların yaşanmasına neden olduğu söylenebilir.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında fiziki durum kategorisinde genel olarak iletişim, koordineli çalışmama, yıkım, yardım konusunda bilgi ve beceri eksikliği ve hava şartları ile ilgili bir takım sorunlara değindikleri görülmektedir. Katılımcıların depremzedelerin durumu ile ilgili karşılaştıkları durumları korku (f= 12), çaresizlik (f= 12), keder (f= 12), endişe (f= 11), donukluk (f= 9), suçluluk (f= 9) ve sessizlik (f= 8) durumları ile karşılaştıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların depremzedelerin durumu ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

Pd2: “Depremzedelerde birçok duyguyu bir arada görmek mümkündür. Başta korku olmak üzere, endişe, donukluk, çaresizlik suçluluk ve derin bir keder duygusunu yaşadıklarını gördüm.”

Pd5: “Deprem bölgesinde korku, sessizlik, çaresizlik, üzüntü ve suçluluk halini insanlarda görmek mümkündür.”

Pd10: “Deprem bölgesinde insanların birçok duyguyu bir arada yaşadığını gözlemlemek mümkündür. Bunlar, korku, endişe, çaresizlik, derin kederlilik hali, suçluluk ve daha birçok tarifi mümkün olmayan ruh halleri.”

Katılımcıların açıklamalarına bakıldığında depremzedelerin birçok olumsuz duyguyu bir arada yaşadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların psikososyal destek programları ile ilgili yaptıkları çalışmalar Tablo 4 'te sunulmuştur.

Tablo 4. Psikososyal Destek Programı ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Alt Temalar	Kategoriler	f
	Alanyazın tarama (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10,	12

Planlama / Ön Hazırlık (f= 40)	Pd11, Pd12)	
	Uzmanlardan yardım alma (Pd2, Pd3, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
	Müdahale programları hazırlama (Pd1, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd11, Pd12)	10
	Kişisel planlama yapma (Pd2, Pd3, Pd5, Pd6, Pd8, Pd9, Pd10, Pd12)	8
Uygulama Çalışmaları (f= 54)	Hazırlık çalışmaları (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Bilgi toplama çalışmaları (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Müdahale programlarını uygulama (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Farklı yöntem ve teknikler kullanma (Pd1, Pd2, Pd4, Pd6, Pd8, Pd10, Pd12)	7
Değerlendirme çalışmaları (f= 31)	Müdahale programlarını raporlaştırma (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Raporları birleştirme (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Elde edilen sonuçları paydaşlarla paylaşma (Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Çalışmalar üzerinde öznel değerlendirmeler yapmak (Pd1, Pd2, Pd3, Pd6, Pd8, Pd10, Pd11, Pd12)	8

Tablo 4 incelendiğinde Katılımcıların psikososyal destek programı ile ilgili yaptıkları çalışmaları planlama/ön hazırlık (f= 40), uygulama çalışmaları (f= 54) ve değerlendirme çalışmaları (f= 31) olmak üzere üç kategoride ele aldıkları görülmektedir. Katılımcıların planlama / ön hazırlık kategorisinde, alanyazın tarama (f= 12), uzmanlardan yardım alma (f= 10), Müdahale programları hazırlama (f= 10) ve kişisel planlama yapma (f= 8) olmak üzere dört alt temada ele aldıkları görülmektedir. Katılımcıların planlama / öz hazırlık ile ilgili görüşleri aşağıda verilmiştir.

Pd3: “Çalışmaya katılmaya karar verdikten sonra öncelikle konu ile ilgili daha önceden yapılmış çalışma ve kaynaklara baktım. Lisans hocalarımla iletişime geçtim. Konu hakkında yardım aldım. Daha sonra müdahale programları ile ilgili bir takım çalışmalar yapmaya çalıştım. Kişisel olarak neler yapabileceğimi planlamaya çalıştım.”

Pd7: “Öncelikle elimdeki kaynak kitapları gözden geçirdim. Alanda daha önce çalışmalara katılmış arkadaşlardan yardım almak için iletişime geçtim. Müdahale programlarının çerçevelerini hazırlamaya çalıştım.”

Pd11: “Bu çalışmayı çok önemli gördüğüm için mümkün olduğu kadar daha az hata ile çalışmaya katılmalıydım. Bu nedenle öncelikle konu ile ilgili daha önceden yapılan çalışmaları taradım. Daha önceden görev yapmış arkadaşlardan destek almaya çalıştım. Müdahale programlarında nelere dikkat edilir? İyi bir müdahale programı nasıl hazırlanır? Sorularına cevaplar aradım.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında planlama ve ön hazırlık konusunda hem alanyazın tarama çalışması hem de süpervizyon desteğine başvurdukları görülmektedir. Ayrıca, müdahale programının geliştirilmesi için gerekli çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Katılımcıların uygulama çalışmaları kategorisinde yaptıkları çalışmalar ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Pd 1: “Ön hazırlık çalışmalarını tamamladıktan sonra görev yerinde çalışmalara başladığımda bile tekrar tekrar bazı hazırlıkları yapmam gerektiğini gördüm. Örneğin hizmet verdiğim kişilerden bilgi toplama ve topladığım bilgilere göre programımı revize etmek durumunda kaldırım zamanlar oldu. Bu durumda müdahale programında farklı yöntemleri kullanmam gerektiğini gördüm. Her bir çalışmadan sonra yaptıklarımı kısaca not almaya çalıştım.”

Pd 5: “Gerekli çalışmalarımı tamamladıktan sonra çalışacaklarım kişilerle ilgili mümkün olduğu kadar bilgi toplamaya çalıştım. Daha sonra hazırlamış olduğum müdahale programlarımı uygulamaya başladım. Müdahale sürecinde gördüğüm eksiklikleri gidermek için notlar aldım ve gerekli çalışmaları yaparak çalışmalarımı tamamladım.”

Pd 10: “Deprem bölgesine vardığımızda yapacağım çalışmalarla ilgili hazırlıklarımı tamamlamıştım. Sadece kimlere yönelik çalışacağım net değildi. Çalışacağım grup netleşince onlarla ilgili tanılayıcı bilgiler almaya çalıştım. Daha sonra grup müdahale programımı uygulamaya çalışmaya başladım. Mümkün olduğu kadar bireysel özellikleri göz önüne alarak farklı teknikleri kullanmaya çalıştım. En sonunda yaptığım çalışmaları kısaca raporlaştırmaya çalıştım.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında gerekli bilgileri tamamlayarak hazırlık çalışmalarını tamamladıkları görülmektedir. Müdahale programlarını farklı teknik ve yöntemleri kullanarak uyguladıklarını ifade ettikleri görülmektedir. En sonunda yaptıkları çalışmaları raporlaştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların değerlendirme çalışmaları kategorisinde yaptıkları çalışmalar ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Pd 2: “Uygulama çalışmalarından sonra elde ettiğim raporları birleştirmeye çalıştım. Çalışmaları tamamladıktan sonra neler yapılabileceğine dair öneri ve öz değerlendirmeleri yaptıktan sonra raporları ilgili kurumlara ulaştırdım. Deneyimlerimi de mümkün olduğu kadar programa daha sonradan katılacak olan arkadaşlarla paylaştım.”

Pd 6: “Çok verimli bir çalışma gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum. Programın sonunda gerekli belge ve raporları hazırladık ve paydaşlarımızla deneyimlerimizi paylaştık.”

Pd 11: “Çalışmamızın son kısmında hazırladığımız bilgileri bir araya getirdik. Resmi belgeleri hazırlayıp ilgili birimlere verdik. Çalışmamızın değerlendirmeleri yaptıktan sonra görev yerlerimize geri döndük. Umarım faydalı olmuştur.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında yapmış oldukları çalışmaları tamamladıkları gerekli olan bilgi ve belgeleri tamamladıktan sonra değerlendirmelerde buldukları görülmektedir. Program süresince elde ettikleri bilgi ve becerileri arkadaşları ile paylaştıkları ve programın verimli bir şekilde tamamlandığı söylenebilir. Katılımcıların psikososyal destek çalışmalarının etkileri ile ilgili görüşleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Psikososyal Destek Çalışmalarının Etkileri

Alt Temalar	Kategoriler	f
Olumlu Etkiler (f= 55)	Mesleki beceri (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Alan bilgisi (Pd3, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd12)	7
	Mesleki doyum (Pd1, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
	Paylaşımında bulunma (Pd6, Pd7, Pd8, Pd10, Pd11)	5
	Mutlu olma / Rahatlama (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	11
	Yardımcı olma (Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
Olumsuz Etkiler (f= 42)	Üzüntü (Pd1, Pd2, Pd4, Pd10, Pd12)	5
	Deprem merkezli yaşama (Pd1, Pd3, Pd4, Pd5, Pd7, Pd8, Pd10, Pd11, Pd12)	9
	Kısa süreli içe kapanma (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	12
	Yetersizlik (Pd1, Pd2, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd9, Pd10, Pd11, Pd12)	10
	Duygusal yıpranma (Pd1, Pd2, Pd3, Pd4, Pd5, Pd6, Pd7, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11)	11

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların psikososyal destek çalışmalarının etkilerini olumlu etkiler (f= 55) ve olumsuz etkiler (f= 42) olmak üzere iki kategoride ele aldıkları görülmektedir. Katılımcılar psikososyal destek çalışmalarının olumlu etkileri kategorisinde sırasıyla mesleki beceri (f= 12), Mutlu olma / Rahatlama (f= 11), mesleki doyum (f= 10), yardımcı olma (f= 10), alan bilgisi (f= 7) ve paylaşımında bulunma (f= 5) olarak altı alt

temada ele aldıkları görülmektedir. Katılımcıların psikososyal destek çalışmalarının olumlu etkileri ile ilgili görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Pd 3: “Psikososyal destek çalışmalarının bize kuşkusuz birçok olumlu etkisi olmuştur. Öncelikle mesleki olarak alan bilgi ve becerimizin gelişmesine önemli katkısı olduğunu düşünüyorum. Danışanlara yardımcı olma, mesleki doyumun yanında beni çok mutlu ettiğini deneyimledim. Birçok olumsuz duruma rağmen mesleğimin gereğini yapmanın verdiği mutluluk bütün olumsuzluklara bedel bir yaşantı olarak gördüm.”

Pd 7: “Psikososyal destek çalışması bize ne kazandırdı. Bazı kazanımları tarif etmek mümkün değil. Ancak, kitaplarda öğrenilen birçok bilginin pratikte nasıl kullanıldığını uygulamalı olarak bana bir takım beceriler kazandırdı. Hem bilgim arttı hem uygulama becerim arttı. Bence meslekten keyif alabilmek için doyumun sağlanabilmesi için kesinlikle uygulamalı çalışılmalıdır. İnsanlara psikolojik olarak yardımcı olmak, müthiş bir mesleki deneyim.”

Pd11: “Öncelikle mesleki yeterliliğine önemli katkısı olduğunu düşünüyorum. İhtiyacı olan kişilere bilgi ve becerimizle yardımcı olmak insana mutluluk veren bir olay, bu nedenle ben çok mutlu oldum ve birçok kazanımım olduğunu söyleyebilirim.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında mesleki bilgi ve becerileri kazanma başta olmak üzere mesleki doyum, paylaşımda bulunma, yardımcı olma konusunda kazanımlar edindikleri görülmektedir. Öte yandan, elde edilen kazanımlar ile birlikte kendilerinin bu çalışmadan dolayı mutlu olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcıların psikososyal destek çalışmalarının etkileri kategorisinde, üzüntü (f= 5), depresyon merkezli yaşama (f= 9), kısa süreli içe kapanma (f= 12), yetersizlik (f= 10) ve duygusal yıpranma (f= 11) olmak üzere beş alt temada görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların psikososyal destek çalışmalarının olumsuz etkileri ile ilgili görüşleri aşağıda sunulmuştur.

Pd 2: “Her şeyden önce çok üzüldüğümü ifade etmek isterim. Psikososyal destek programına katıldığım için duygusal olarak çok yorulduğumu söyleyebilirim. Programdan hemen sonra yaşama karşı bir boşluk hissettim. Sosyal ilişkilerden uzak kalmaya başladığımı fark ettim. Program sayesinde ne kadar aciz olduğumuzu bir kez daha yaşamış oldum.”

Pd 8: “Aslında şimdi söyleyeceklerim olumsuz bir durum mu bilemiyorum. Ancak, psikososyal destek programından sonra sanki depresyon hayatımın merkezine yerleşmiş oldu. Haliyle bu durum beni başta duygusal olmak üzere birçok alanda olumsuz etkilediğini söyleyebilirim.”

Pd 9: “Program sonrası kendimi hayatta soyutlamış gibi hissettim. Bu durum belli bir süre sürdü. Eğer bu durum biraz daha uzun sürseydi profesyonel destek almayı bile düşündüm. Beni en çok olumsuz yönden etkileyen kendimi programdan sonra çok yorulmuş, tükenmiş olarak hissetmem oldu.”

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında psikososyal destek programına katılmanın bazı olumsuz etkileri olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Psikososyal destek programı boyunca üzüntü duygusunu ve yetersizlik duygusunu yaşadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Psikososyal destek programından sonra depresyon merkezli bir yaşam sürdürdüklerini, kısa süreli içe kapanmayı yaşadıklarını ve bu durumların kendilerini duygusal olarak yıprattıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

Sonuç

Çalışmada 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen depremlerde depremzedelere yönelik yürütülen psikososyal destek çalışmalarına katılan psikolojik danışmanların, deprem bölgesindeki psikososyal destek çalışmalarına yönelik deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Belirtilen amaç kapsamında öncelikle katılımcılara psikososyal destek çalışmalarına katılmalarını sağlayan etkenlerin neler olduğu sorusu sorulmuştur. Katılımcılar psikososyal destek programına katılmalarını etkileyen etkenleri içsel etkenler, dışsal etkenler ve mesleki etkenler olmak üzere üç kategoride ele aldıkları görülmektedir. İçsel etkenler kategorisinde, sorumluluk hissi, yardımcı olma düşüncesi ve paylaşma duygusu olarak ele alınmıştır. Ulaşılan bu veriler alan yazında birçok çalışmanın (Aker ve Karakılıç, 2011; Aşık, 2021; Oğlaoglu, 2018; Tuncay, 2004) verileri ile uygunluk göstermektedir. Katılımcıların psikososyal destek programına katılmalarını etkileyen dışsal etkenler ise sosyal medya, mesleki toplantılar ve arkadaş grupları olarak ele alınmıştır. Son olarak, katılımcıların psikososyal destek programa katılmalarını sağlayan mesleki etkenler kategorisinde, mesleki sorumluluk ve mesleki etik temalarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan bu veriler alan yazındaki bulgularla (Başterzi, 2018;

Kılıç, 2020; Şavur ve Arslan, 2010) paralellik göstermesine rağmen bazı çalışmalarda (Aşık, 2021; Kılıç, 2020) katılımcıların psikososyal destek programa katılmalarını sadece içsel etkenler ile açıkladıkları görülmektedir. Yapılan çalışmanın alanyazındaki çalışmalardan ayırt edici bir özelliği katılımcıların psikososyal destek programa katılmalarını etkileyen etkenleri detaylı bir şekilde ele almasıdır.

Katılımcıların deprem bölgesinde karşılaştıkları durumu fiziki durum ve depremzedelerin durumu olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Fiziki durum kategorisinde, iletişimsizlik, temel ihtiyaçların giderilmesi ile ilgili sorunlar, koordineli çalışma konusunda yaşanan sıkıntılar, fiziki engeller, müdahale konusunda bilgi ve beceri eksikliği, kriz yönetimi ile ilgili sorunlar ve olumsuz hava/iklim şartları temaları kapsamında veriler elde edilmiştir. Depremzedelerin durumu kategorisinde ise, korku, endişe, donukluk, sessizlik, çaresizlik, keder ve suçluluk temaları kapsamında veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bu veriler alan yazındaki bulgularla (Aşık, 2021; Keskin, 2020; Kılıç, 2020; Koçak, 2010) benzediği söylenebilir. Alanyazında katılımcıların deprem bölgesinde karşılaştıkları sorunları sadece depremzedeler ile ilgili çalışmalar (Koçak, 2010; Şavur ve Arslan, 2010) almasına rağmen, yapılan çalışmada hem depremzedelerin durumu hem de deprem bölgesindeki durumun ele alınması çalışmaya daha kapsayıcı verilerin elde edildiği bir çalışma olma özelliği kazandırdığı söylenebilir.

Katılımcıların psikososyal destek programı ile ilgili yaptıkları çalışmaları planlama / ön hazırlık, uygulama çalışmaları ve değerlendirme çalışmaları kategorisinde ele alınmıştır. Planlama / ön hazırlık kategorisinde, literatür tarama, uzmanlardan yardım alma, müdahale programları hazırlama ve kişisel planlama yapma temaları ile veriler elde edilmiştir. Uygulama kategorisinde, hazırlık çalışmaları, bilgi toplama çalışmaları, müdahale programı uygulama, farklı yöntem ve teknikleri kullanma ve müdahale programlarını raporlaştırma ile ilgili veriler elde edilmiştir. Değerlendirme kategorisinde ise, raporları birleştirme, elde edilen sonuçları paydaşlarla paylaşma ve çalışmalar üzerinde öznel değerlendirmeler yapmak ile ilgili veriler elde edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler alan yazında birçok çalışmanın (Acar, vd., 2018; Aşık, 2021; Kadioğlu, 2018; Kararımak ve Güloğlu, 2014) verileri ile örtüştüğü görülmektedir. Bu durum psikolojik danışmanların almış oldukları psikolojik eğitim programların benzer olması ile açıklanabilir. Psikososyal destek programların hazırlanması ve uygulamasında hem içerik yönünden hem de uygulanan protokoller açısından büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu açıdan katılımcıların alanyazındaki verilere benzer ifadelerde bulunmaları benzer protokollerin uygulanması ile açıklanabilir.

Katılımcıların deprem bölgesinde katıldıkları psikososyal destek çalışmalarının kendilerini nasıl etkilediği ile ilgili görüşleri olumlu etkiler ve olumsuz etkiler olmak üzere iki kategoride ele alındığı görülmüştür. Olumlu etkiler kategorisinde mesleki beceri, alan bilgisi, mesleki doyum, paylaşımında bulunma, mutlu olma / rahatlama ve yardımcı olma temaları ile ilgili veriler elde edilmiştir. Olumsuz etkiler kategorisinde ise, üzüntü, deprem merkezli yaşama, kısa süreli içe kapanma, yetersizlik ve duygusal yıpranma ile ilgili veriler elde edildiği görülmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen veriler alan yazında birçok çalışmada (Aktaş, 2003; Koç, Çavuş ve Sarış, 2005; Şeker ve Akman, 2014) elde edilen veriler ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Sonuç olarak, deprem bölgelerinde uygulanan psikososyal destek programları, afet sonrası bireylerin ve toplulukların ruh sağlığını iyileştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Bu programların başarısı, erken müdahale, uzun vadeli destek ve yerel kültürel dinamiklere uygun yaklaşımlar ile doğrudan ilişkilidir. Ancak, programların etkinliğinin artırılması için daha fazla kaynak ayrılması, personel eğitimi ve halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, yapılan müdahalelerin uzun vadeli etkilerini ölçmek için bilimsel çalışmaların sürekliliği sağlanmalıdır. Bu bağlamda, psikososyal destek programları afet sonrası toparlanmanın temel bir parçası olup, sürdürülebilir ve kapsamlı yaklaşımlarla geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Öneriler

Günümüzde deprem sonralarında depremzedelere yönelik yapılan sosyal hizmet çalışmalarının en önemli parçalarından birinin psikososyal destek hizmetleri olduğu görülmektedir. Deprem sonrasında deprem bölgesinde acil yardım çalışmaları ile birlikte psikososyal destek çalışmalarının yapılmasına önem verilmeye başlandığı söylenebilir. Psikososyal destek hizmeti bir psikiyatrik tedavi çalışması olmayıp, destekleyici bir çalışma olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda, depremden hemen sonra depremzedelere verilen psikososyal destek çalışmalarının, depremzedelerin psikolojik sorunlarını hafifletme veya iyileştirme çalışması olarak

değerlendirilmelidir. Deprem sonrasında depremzedelerde travma ve travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve bazı kaygı sorunlarının oluşumu engelleme açısından psikososyal destek hizmetlerin önem arz ettiği söylenebilir. Deprem sonrasında, depremzedelerin yaşama uyum sağlamaları, toplumsal ilişkilerinin düzenlenmesi ve rutin yaşama dönülmesi konusunda psikososyal destek çalışmalarının önemli bir işlev gördüğü söylenebilir. Bu nedenle psikososyal destek çalışmaları ile ilgili çalışmaların yaygınlaştırılması alan yazına önemli katkılar sağladığı gibi psikososyal destek çalışmalarının daha nitelikli yapılması adına önem arz etmektedir.

Psikososyal destek programlarına katılacak psikolojik danışmanlara psikososyal destek kapsamında yapılacak hizmet çalışmalarına yönelik deneyimli akademisyen veya saha çalışanları tarafından uygulamalı eğitimlerin yapılması gerekmektedir. Afet ile ilgili kurumlar ile birlikte MEB ve Yükseköğretim kurumları işbirliği ile psikolojik danışmanların psikososyal destek çalışmaları ile ilgili bilgi ve beceri düzeylerini daha ileri bir seviyeye taşıyacak çalışmaların yapılması gerekmektedir. Psikososyal destek programına katılacak psikolojik danışmanların zorlayıcı yaşantılar öncesi, krize müdahale ve sonrasında yapacağı veya yapması gerektiği çalışmalar ile ilgili etkili ve yetkin bir şekilde yapabilecek profesyonellikte olması gerekmektedir. Bu nedenle, psikolojik danışmanların psikososyal destek çalışmaları ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaları yakından takip etmeleri ve uygulamalı çalışma ve eğitimlere katılması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışma nitel çalışma kapsamında sınırlı sayıda katılımcı görüşlerine başvurulmuş ve gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmanın, daha sonraki çalışmalara veri sağlama açısından hem psikososyal destek saha çalışanlarına hem de akademik çalışmalara kaynaklık edebilecek verilere ulaşıldığı düşünülmektedir.

Deprem bölgesinde psikososyal destek programlarına ilişkin nitel çalışmalarda verilerin toplanma yöntemi ve katılımcıların temsil gücü ile sınırlı olabilir. Nitel araştırmalar, genellikle küçük ve spesifik bir örnekleme dayandığından, elde edilen bulguların genelleştirilebilirliği sınırlıdır. Ayrıca, katılımcıların duygusal durumları ve travmatik deneyimlerinin, verdikleri yanıtlar üzerinde etkili olma olasılığı yüksektir. Araştırmacının önyargıları ve veri analizindeki öznel yorumları da sonuçları etkileyebilir. Son olarak, nitel verilerin derinlemesine inceleme sağlanmasına rağmen, psikososyal destek programlarının uzun vadeli etkilerini tam anlamıyla değerlendirmek için nicel yöntemlerle desteklenmesi gerekir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar bu makalenin araştırılması, yazılması ve yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Yazar bu çalışmada herhangi bir etik dışı davranışta ve eylemde bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyduğunu beyan eder.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için Trabzon Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 22/05/2023 tarih ve 2023-5/2.1 sayılı kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Acar, H., Ak., & Kesici, Ş. (2018). *Doğal afet travması*, MEB-Özel Eğitim ve Rehber Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Aker, A. T., & Karakılıç, H. (2011). Afetlerde psikososyal hizmetler birliği: Dayanışma ve işbirliğinin etkin gücü. *Türkiye Psikiyatri Derneği Bülteni*, 14(3), 2-14.
- Aktaş, A. M. (2003). Kriz durumlarında sosyal hizmet müdahalesi. *Kriz Dergisi*, 11(3), 37-44.
- Aşık, M. (2021). Deprem psikososyal destek çalışmalarında görev alan psikolojik danışman ve rehber öğretmen görüşleri (Malatya ili örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Başterzi A. D. (2018). Kitlese travmalar sonrası akut dönemde ilk ruhsal değerlendirme ve müdahale. *Psikiyatride Güncel*, 8(1), 24-36.
- Boğaziçi Üniversitesi, (2023). Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, (Erişim Adresi: <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-verileri/yillik-deprem-haritalari/>, (Erişim Tarihi: 24/09/2023).
- Chang, K., & Taormina, R. J. (2011). Reduced secondary trauma among chinese earthquake rescuers: A test of correlates and life indicators. *Journal of Loss and Trauma*, 16, 542-562.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş (Genişletilmiş 3. Baskı)*. Celepler Matbaacılık.
- Demirkaya, H. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının küresel ısınma kavramını algılamaları ve öğrenme stilleri: Fenomenografik bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(1), 727- 752.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Geller, R. J., Jackson, D. D., Kagan, Y. Y., & Mulargia F. (1997). Earthquakes cannot be predicted. *Science*, 275, 1616-1623.
- Kadioğlu, M. (2018). *Afet yönetimi: Beklenmeyi bekleme, en kötüsünü yönetme*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, İstanbul.
- Kararımk, Ö., & Güloğlu, B. (2014). Deprem deneyimi yaşamış yetişkinlerde bağlanma modeline göre psikolojik sağlamlığın açıklanması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 13-21.
- Keskin, B. (2020). Deprem psikolojik etkileri ile başa çıkma. *Polis Dergisi*, 49, 51-59.
- Kılıç, N. (2020). Okul temelli psikolojik ilk yardım. *Türkiye Klinikleri Pediatri Dergisi*, 29(3), 59-67.
- Koç, T., Çavuş, C., & Sarış, F. (2005). Çanakkale kar fırtınası afetinin sosyal ve ekonomik etkilerinin değerlendirilmesi. *Sivil Savunma Dergisi*, 181, 5-20.
- Koçak, H. (2010). Doğal yıkım olaylarının zararlarının azaltılmasında yerel halkın ve yöneticilerin duyarlılığının önemi: Şili ve Haiti örnekleri. *Mülkiye*, 268, 356-357.
- Kröger, C. (2013). Psychologische erste hilfe, hogrefe verlag, *Göttingen*, 44, 4-5.
- MEB, (2021). Psikososyal Destek Programlarının Yenilenmesi Projesi, (Erişim Adresi: (https://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=1258), (Erişim Tarihi: 24/08/2023).
- Oğlağlı Z. (2018). Kitlese şiddet olayları sonrası örgütlenme ve psikolojik yardım. *Psikiyatride Güncel*, 8(1), 46-52.
- Öztan, M. O, Bolova, G., Özdemir, T., Sayan, A., Elmalı, F. V. & Köylüoğlu G. (2019). Üçüncü basamak bir hastanedeki pediatrik travma hastalarının değerlendirilmesi ve travma şiddetini öngören faktörlerin saptanması. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 9(1), 17-22.
- Şavur, E., & Arslan Tomas, S. (2010). Terör olayları sonrasında psikososyal destek hizmetleri. *Kriz Dergisi*, 18, (1), 45-61.
- Şeker, B. D., & Akman, E. (2014). Van depremi sonrası duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkiler: polis örnekleme incelemesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(27), 227-230.
- Tuncay, T. (2004). *Afetlerde sosyal hizmet: 1999 Yılı Marmara ve Bolu-Düzce depremleri sonrasında gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları*. Özbay Ofset Matbaacılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

Occurrence of earthquakes, the existence of risk zones and their magnitude can be predicted scientifically, earthquakes are assumed to be unpredictable in geophysics due to their nature. The most obvious consequences of sudden emergencies and disaster events can be seen in cities with social, economic and physical losses or destruction. Disasters cause all factors of the sociological structure to face extraordinary problems. Due to disasters, problems such as negative impact on sociological culture, disruption of family relations, increase in economic problems, interruption of school and education, decrease in sharing and negative impact on mental health can be observed.

It can be said that earthquakes have a negative impact on mental health. In DSM-IV-TR, trauma is characterized by two features. The first is the threat of death to oneself or to someone else, or the threat of deterioration of physical integrity as a result of impending death or serious injury. The second involves the individual experiencing intense fear response, helplessness or terror. Events caused by nature and technology, such as an earthquake or a plane crash, are considered less pathogenic than events that are consciously intended by humans, such as sexual abuse or a terrorist attack. Psychological assistance studies increase in importance in order to provide psychosocial support studies as soon as possible and expand their scope after a disaster or difficult life event. Psychosocial support is a modularly designed professional assistance process aimed at reducing the initial stress caused by traumatic events provided to children, adolescents, adults and families immediately after the disaster event.

Psychosocial support activities should be started as soon as possible after a difficult life. One of the difficult life events is the earthquake and what happens after the earthquake. It is known that Türkiye and its surroundings are in the earthquake zone. When the database of Boğaziçi University Kandilli Observatory is examined, the number of earthquakes in our country and its immediate surroundings in 2019 is 16,074. The average number of daily earthquakes for 2019 is 44. When we look at the data of 2020, the number of earthquakes in our country reached 31,970, an increase of 98.89% compared to the previous year. The average daily number of earthquakes increased to 87 in 2020. It is also known that destructive earthquakes have increased in recent years around Malatya and Elazığ. Post-earthquake work is undertaken by the Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD) and the Turkish Red Crescent, as well as the Ministry of Health, the Ministry of Family and Social Services (ASHB), the Ministry of Youth and Sports (GSP) and the Ministry of National Education (MEB). Especially the studies to be carried out with students and their families are the responsibility of the Ministry of Education. Post-earthquake psychosocial support studies in Turkey were marked by the great Marmara earthquake of 1999. From 1999 to 2021, the Ministry of Education has carried out many studies and developed psychosocial support studies to be implemented in schools or after disasters. Most recently, a new program regarding psychosocial studies was prepared in 2019.

Two major earthquakes occurred in Kahramanmaraş on 06.02.2023. Earthquakes affected an area where 15 million people live, caused over 50,000 deaths, tens of thousands of people were injured, and humanity's ancient cities were devastated. MEB has assigned teams of psychological counselors and psychosocial support groups to support those living in the earthquake zone. The aim of this thesis is to contribute the experiences and opinions of psychological counselors and counselors working in psychosocial support studies to the literature. Thus, it is aimed to provide personal and professional contribution to psychosocial support services and psychological counselors. It is also aimed to identify the problems experienced in psychosocial studies carried out after natural disasters, to reveal the causes of the problems and to help produce solutions. In addition, when the literature is examined, it is seen that there are studies on psychosocial support studies in the country, generally offered for health and chronic patients, and abroad on psychosocial support studies on issues such as migration, broken families, working life and technology addiction. However, studies directly related to post-earthquake psychosocial support studies have not been observed. In particular, no study has been found on the experiences of psychological counselors participating in psychosocial support activities. The experiences and opinions of psychological counselors working in the 2023 Kahramanmaraş-centered

earthquake region will be useful to future psychosocial support studies, psychosocial support programs, policy developers and researchers.

Methodology

This study will be planned and carried out within the framework of a qualitative research approach. Phenomenological design was used in the study. Phenomenological design is a method that reveals how people conceptualize their lives, perceptions, experiences and events/situations. The data obtained as a result of the content analysis conducted with the phenomenological pattern is firstly transformed into a concept and then the themes that can explain the phenomenon are tried to be revealed. Thus, the results obtained are described and conveyed. Additionally, the results are supported by including direct quotations. In this study, the experiences of psychological counselors providing psychosocial services in the earthquake region were examined, and the data obtained through semi-structured interviews were examined in this study.

The people whose opinions will be consulted in the study will be psychological counselors providing psychosocial services in the 2023 Kahramanmaraş-centered earthquake region. Participants will be determined by the easily accessible sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. Easily accessible case sampling method is a widely used sampling method in qualitative studies because it adds speed and practicality to the research. In the study, data were obtained from psychological counselors who participated in psychological support activities for earthquake victims in the Kahramanmaraş-centered earthquake. In this study, data was obtained using a semi-structured interview technique. The most important convenience provided by the semi-structured interview technique to the researcher is that the study provides systematic and comparable information based on previously prepared data. The interview form prepared for the students in the study was applied to two students for pilot application. As a result of the applications, the functionality of the interview questions was tested. In the study, data analysis was carried out by listening to the data recorded on voice recorders during the interview and by using written copies of the interviews that were not recorded with voice recorders. In the analysis of the data obtained in this study, the interview data were classified using content analysis, which is generally used in qualitative research. Then, the classified data were presented in the form of concept maps and tables.

Findings

In this study, it is seen that psychological counselors discussed the factors that enabled their participation in psychosocial support studies for earthquake victims in three categories: internal factors, external factors and professional factors. It is seen that psychological counselors expressed their thoughts in three sub-themes in the internal factors category: sense of responsibility, sense of sharing and feeling of helping. Considering the opinions of the participants, it is seen that the participants reveal the psychological needs of the earthquake victims in the earthquake region in their posts on media channels, professional meetings and friend groups. It is seen that the participants stated that they participated in the psychosupport program for the reasons stated.

It is seen that the participants discussed the situation they encountered in the earthquake zone in two categories: the physical situation and the situation of the earthquake victims. It is seen that they consider the physical situation as lack of communication, difficulties in coordinated work, lack of knowledge and skills in intervention and adverse weather/climatic conditions. On the other hand, it is seen that they consider problems related to crisis management, problems related to meeting basic needs and physical obstacles. When we look at the opinions of the participants, it can be seen that in the physical condition category, they generally mentioned a number of problems related to communication, lack of coordinated work, destruction, lack of knowledge and skills in aid, and weather conditions. The participants' encounters with the situation of the earthquake victims were fear, helplessness, grief, anxiety, dullness, guilt and silence. It is seen that they stated that they encountered situations.

When we look at the opinions of the participants, it can be seen that in the physical condition category, they generally mentioned a number of problems related to communication, lack of coordinated work, destruction, lack of knowledge and skills in aid, and weather conditions. The participants' encounters with the situation of the earthquake victims were fear, helplessness, grief, anxiety, dullness, guilt and silence. It is seen that they stated that they encountered situations.

In the category of positive effects of psychosocial studies, participants expressed professional skills, being happy/relaxed, professional satisfaction, helping, field knowledge and sharing, respectively. It is seen that they are discussed in six sub-themes as presence. Looking at the opinions of the participants, it is seen that they gained professional knowledge and skills, as well as professional satisfaction, sharing and helping. On the other hand, it is seen that they stated that they were happy with this work, together with the gains obtained. In the category of the effects of psychosocial studies, the participants had five sub-categories: sadness, earthquake-centered living, short-term introversion, inadequacy and emotional wear. It is seen that they expressed their opinions on the theme.

Today, it seems that psychosocial services are one of the most important parts of the social service work carried out for earthquake victims after the earthquake. It can be said that after the earthquake, importance began to be given to psychosocial support activities along with emergency aid efforts in the earthquake region. Psychosocial service is not a psychiatric treatment study, but should only be considered as a supportive study. In this context, the psychosocial work given to earthquake victims immediately after the earthquake should be evaluated as a study to alleviate or improve the psychological problems of earthquake victims. It can be said that psychosocial services are important in preventing the occurrence of trauma and post-traumatic stress disorder, depression and some anxiety problems in earthquake victims. It can be said that psychosocial studies played an important role in helping earthquake victims adapt to life, regulate their social relations, and return to routine life after the earthquake. For this reason, dissemination of studies on psychosocial studies not only contributes significantly to the literature but also is important for making psychosocial studies more qualified.

Psychological counselors who will participate in psychosocial support programs need to be given practical training by experienced academicians or field workers regarding the service work to be carried out within the scope of psychosocial support. It is necessary to carry out studies that will take the knowledge and skill levels of psychological counselors regarding psychosocial support studies to the highest level in cooperation with disaster-related institutions, Ministry of Education and Higher Education institutions. Psychological counselors who will participate in the psychosocial support program must be professional enough to effectively and competently do the work they will do or need to do before, during and after challenging experiences. For this reason, it is thought that psychological counselors should closely follow scientific studies on psychosocial support studies and participate in applied studies and training. This study was carried out within the scope of qualitative study by consulting the opinions of the number of participants. It is thought that data that can be used as a source for both psychosocial field workers and academic studies have been obtained in terms of providing data for future studies.